

Grenzen in de Westelijke Balkan.

Van 1941 tot 2008.

WO II in Joegoslavië (1941-1945)

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het territorium van het koninkrijk Joegoslavië bezet door de naburige asmogendheden (Duitsland, Italië, Hongarije en Bulgarije). Koning Peter II en de Koninklijke familie verlieten het land en in Londen werd de Koninklijke Joegoslavische regering in ballingschap opgericht en erkend als een lid van de geallieerden. In het westen van het vroegere koninkrijk richtte de Kroatische, fascistische Ustašabeweging de Onafhankelijke Staat Kroatië (NDH) op. Gesteund door en rechtstreeks onderworpen aan Duitsland en Italië, en gebaseerd op de raciale politiek van het Derde Rijk voerde men een extremistisch, Kroatisch nationalisme in. Ook begon men met de systematische, massale internering en deportatie van ongewenste categorieën mensen: Joden, Serviërs, Roma en Kroatische antifascisten. Tijdens het regime (1941-1945) lagen 22 van de 70 concentratiekampen op het Joegoslavische grondgebied in NDH. Het grootste en meest beruchte kamp was Jasenovac (ook bekend als 'het Auschwitz van de Balkan').

Sinds het begin van de oorlog leidden de voordien massaal verboden Joegoslavische communisten de partizaanse verzetsbeweging. Hun leider, de Kroaat

Josip Broz Tito, die aan het hoofd stond van het Volksbevrijdingsleger van Joegoslavië, vocht tegen de bezetters, maar ook tegen collaborateurs, met name Ustaša en de Cetniks. Aan de andere zijde namen de Cetniks (de Servische royalistische verzetsbeweging) het ook op tegen de bezetters, maar collaboreerden ze later met de Duitsers en Ustaša tegen de partizanen. Na de initiële steun aan de Cetniks kregen de partizanen ten slotte de volledige steun van de westelijke geallieerden, en in 1944 hielp het Rode Leger van de Sovjet-Unie hen om Joegoslavië te bevrijden. De oorlog werd gekenmerkt door extreem geweldadige wreedheden door de bezetters, en door interetnische conflicten, massamoorden en genocides (door Ustaša en de Cetniks). Er vielen meer dan een miljoen doden.

Het tweede Joegoslavië (1945-1992)

° Na de oorlog

Na het einde van de oorlog in 1945 nam Tito de macht over van de Koninklijke regering in ballingschap. Hij schafte de monarchie af en de Joegoslavische koning en diens familie mochten niet meer naar het land terugkeren. Joegoslavië werd een socialistische federatie in handen van de Joegoslavische Communisten-

bond, met Tito aan het hoofd van de partij en de staat. Het land bestond uit zes socialistische republieken: Slovenië, Kroatië, Bosnië-Herzegovina, Servië, Montenegro en Macedonië. Servië werd de enige republiek met twee autonome provincies: Vojvodina in het noorden, en Kosovo en Metohija in het zuiden.

De staat en de partij elimineerden meedogenloos elke vorm van oppositie, door middel van massa-executies van krijgsgevangenen, liquidaties en de vervolging van de aanhangers van de 'oude orde', tegenstanders van het nieuwe regime en leden van de Duitse etnische minderheid (Volksdeutsche).

De staat ging door een intensief proces van modernisering en heropbouw van het zwaar beschadigde land. Gaandeweg gingen de leefomstandigheden er zo drastisch op vooruit. Alle bevolkingsgroepen en talen van het Joegoslavische volk werden gelijk verklaard: voor het eerst erkende de staat de Montenegrijnen, de Macedoniërs en de Macedonische taal. Nationalisme werd verboden en vervangen door de ideologie van 'broederschap en eenheid van de Joegoslavische volkeren en nationale minderheden'. Joegoslavië kreeg er bijna 8 000 vierkante kilometer nieuw grondgebied bij. Dit bestond vooral uit de kustgebieden van Dalmatië en

←
Bezetting van het Koninkrijk Joegoslavië door de fascist.

Istrië, die het van Italië overnam. Na een lange internationale crisis in Triëst werden de grenskwesties tussen beide landen pas in 1975 volledig opgelost.

Het tweede Joegoslavië veranderde verschillende keren van naam: 1) Democratisch Federaal Joegoslavië (1945), 2) Federale Volksrepubliek Joegoslavië (1946 - 1963) en 3) Socialistische Federale Republiek Joegoslavië (SFRJ) (1963-1992).

° Buitenlands beleid

In de nasleep van de pas afgelopen wereldoorlog ontstond alweer een nieuw ideologisch conflict: de Koude Oorlog tussen het kapitalistische Westen en het communistische Oosten. Aanvankelijk volgde Joegoslavië het Sovjetmodel op de voet en leunde het aan bij de nieuwe socialistische staten van het Oostblok. Maar Tito bleek te onafhankelijk voor Sovjetleider Stalin, die Joegoslavië slechts beschouwde als een satellietstaat van de Sovjet-Unie. In 1948 werd Joegoslavië uit de Cominform gezet, waardoor alle banden met het Oostblok werden doorgesneden. Toch bleek de breuk tussen Tito en Stalin een belangrijk scharniermoment voor Joegoslavië.

Tito was er namelijk in geslaagd om de dominantie van de Sovjet-Unie te doorbreken en had zijn eigen model ontwikkeld voor socialistisch zelfbestuur. Voornamelijk omgeven door communistische landen vond Joegoslavië niet verwonderlijk nieuwe bondgenoten in het 'kapitalistische' Westen. Tito slaagde erin om aanzienlijke financiële en militaire steun te krijgen van de VS, ook al omdat de Amerikanen via hem het Oostblok wilden verzwakken. De Amerikaanse wapens droegen bij tot de groei van het Joegoslavisch Volksleger (JNA), dat een van de machtigste legers in Europa werd. Ook met de West-Europese landen onderhield het land vriendschapsbanden, en in de jaren 1950 ondertekende Joegoslavië zelfs een politiek en militair verdrag met de NAVO-lidstaten Griekenland en Turkije.

Het land opende zijn grenzen voor de wereld en zijn burgers mochten zonder visum naar het Oosten en het Westen reizen. In vergelijking met andere socialistische staten genoten de Joegoslaven veel meer vrijheid. Tito voerde een onafhankelijk buitenlands beleid en slaagde erin om van Joegoslavië het economisch meest ontwik-

kelde en internationaal erkende socialistische land te maken.

Na de breuk tussen Moskou en Belgrado verloor het regime stil aan de absolute macht over alle facetten van het leven van zijn burgers. In een nieuwe golf van repressie vonden er massale arrestaties en brutale vervolgingen van pro-Stalin georiënteerde Joegoslavische communisten (stalinisten) plaats. Ook duizenden boeren, die tegen een nieuwe collectivisatie door de staat waren, werden vervolgd. Ondanks de inspanningen van het regime om zich tegenover de rest van de wereld voor te doen als een democratie, bleven repressie en 'gecontroleerde vrijheid' schering en inslag in deze in wezen ondemocratische staat.

Dit was een zeer ongewone positie voor een communistisch land, wiens economie gesteund werd door het kapitalistische Westen. Hierdoor werd Joegoslavië niet alleen gedwongen tot een beleid van evenwicht tussen het Oosten en het Westen, het moest ook gaan samenwerken met derde wereldlanden. Uiteindelijk werd Joegoslavië een van de oprichters van de Beweging van Niet-Gebonden Landen, die haar leden haalde uit twee dominante blokken (NAVO en het Warschavapact). De beweging werd opgericht in 1961 en vocht voor dekolonisering, vrede en vrijheid in de

wereld. Tito, die een toonaangevende rol had verworven in de beweging en er een van de belangrijkste pleitbezorgers van was, bleef tot het eind van zijn leven wereldleiders ontmoeten en naar alle uithoeken van de wereld reizen.

° Binnenlands beleid

In de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw kreeg het regime steeds meer kritiek van het volk en klonk de vraag naar hervormingen almaar luider. Breed gedragen nationale oppositiebewegingen hamerden op de decentralisatie van de Joegoslavische federatie en meer autonomie voor de lidstaten. Soms eisten ze zelfs de onafhankelijkheid van de republieken. Met veel geweld sloeg Tito de oppositie van studenten, Albanezen en de grote 'Kroatische-Lentebeweging' neer.

Daarna volgden de Servische liberalen. De 'schoonmaak' onder Kroatische en Servische politici, en de opsluiting van duizenden intellectuelen, studenten en andere aanhangers maakten de al instabiele situatie in het land alleen nog maar precairder.

Tijdens zijn bestaan wijzigde het socialistische Joegoslavië verschillende keren van grondwettelijke vorm. De laatste, controversiële grondwet uit 1974 veranderde Joegoslavië in een confederatie, d.w.z. een losse unie van staten. Hij gaf de zes republieken en de

twee autonome provincies van Servië meer autonomie. Bovendien kregen ze allemaal veto-recht. De Serviërs waren diep misnoegd over het feit dat hun provincies bijna werden gelijkgesteld aan de republieken, waardoor Servië de soevereiniteit verloor over zijn gehele grondgebied (omdat het geen wetten kon veranderen zonder de toestemming van de provincies).

Tito, de 'zachte' dictator van de Balkan, stierf in 1980, na 35 jaar aan de macht. Ondanks zijn gevorderde leeftijd (88) en door zijn dominante rol in de Joegoslavische maatschappij en op het internationale toneel, kwam zijn dood als een donderslag bij heldere hemel voor de Joegoslaven. Er kwam een nieuw collectief presidentschap met de communistische leiders uit elke republiek. Zonder Tito, die met ijzeren vuist had geregeerd en alle nationalistische bewegingen die het land wilden destabiliseren de kop had ingedrukt, bleken de nieuwe leiders minder streng. Ze kregen af te rekenen met een diepe economische, politieke en interetnische crisis (bv. de buitenlandse schulden van Joegoslavië bedroegen \$ 20 miljard in 1980).

→
Maarschalk Josip Broz Tito

© Alle rechten voorbehouden

Met de ineenstorting van het Oostblok en het einde van de Koude Oorlog aan het eind van de jaren 1980, veranderde de internationale status van Joegoslavië aanzienlijk. De unieke status van het land was namelijk vooral te danken geweest aan de tegenstellingen tussen het Westen en het Oostblok. De meest extreme vormen van nationalisme staken de kop op. De autoritaire Servische president Slobodan Milošević schafte de autonomie van de Servische provincies af en veranderde samen met Montenegro de machtsbalans in het land. Hij stond erop dat alle Serviërs, als meest talrijke volk in de staat, in één land zouden wonen, omdat ze ook in Kroatië, BiH en Montenegro woonden. De Kroatische president Franjo Tudman verkoos op zijn beurt een etnisch homogeen, onafhankelijk Kroatië, en wilde de vroegere Ustašabeweging van de onafhankelijke staat Kroatië nieuw leven inblazen.

Het hervormingsgezinde programma van de Joegoslavische eerste minister Ante Marković kwam helaas te laat om de voortdurende conflicten tussen de republieken te vermijden en de verhitte volksgeroederen te beda-

Joegoslavië 1941 - 1991.
Grenzen van de republieken
en van de provincies. ↓

© Alle rechten voorbehouden

ren, wat leidde tot het uiteenvallen van Joegoslavië.

Verval en oorlogen in Joegoslavië (1991-1999)

Alle pogingen van de Europese Gemeenschap (later de Europese Unie) en de internationale gemeenschap om te voorkomen dat het land zou uiteenvallen en er oorlogen zouden uitbreken, haalden niets uit. Ook het uitzonderlijke aanbod van de EG om van Joegoslavië onmiddellijk een nieuw lid te maken en \$ 5 miljard steun te geven om de economische situatie in het land te stabiliseren bood geen soelaas. De leiders van de Joegoslavische republieken waren sterk verdeeld en de desintegratiedynamiek had haar piek al bereikt. Een na een riepen ze hun onafhankelijkheid uit: Slovenië, Kroatië en Macedonië in 1991, Bosnië in 1992. De erkenning van Kroatië en Slovenië, eerst door Duitsland en later door de EG, speelde ongetwijfeld een cruciale rol bij het begin van de

burgeroorlog in Joegoslavië. Het gewelddadige verval van de SFR Joegoslavië werd getekend door een reeks oorlogen om de Joegoslavische opvolging: 1. De Tiendaagse Oorlog in Slovenië (1991); 2. De Kroatische onafhankelijkheidsoorlog (1991-1995); 3. De Bosnische burgeroorlog (1992-1995); 4. De oorlog in Kosovo (1998-1999). Tijdens de eerste drie oorlogen stond het Joegoslavische Volksleger aan de ene zijde en vocht het tegen de afgescheiden republieken om de federale staat samen te houden. Langzaam werd het een Servisch leger. Aan de andere kant van de linie stonden de legers van de afgescheiden Joegoslavische staten. Aan beide zijden waren ook paramilitaire krachten aan het werk. Zij voelden zich vaak de erfgenamen van de Ustaša- of Cetnikbeweging en werden vooral geleid door criminelen die verschrikkelijke oorlogsmisdaden begingen. Er vochten ook een groot aantal buitenlanders mee, zoals islamitische strijders (moed-

jahedien) aan de zijde van de Bosniërs.

De Kroatische oorlog (1991-1995)

De nieuwe Kroatische autoriteiten, met president Tudman aan het hoofd, verlaagden in 1990 de status van de Serviërs van tweede constituerende natie tot een nationale minderheid in Kroatië. Ook vatten ze het plan op om zich af te scheiden van Joegoslavië. Dat lokte een opstand uit bij de Serviërs, die hun eigen autonome regio binnen Kroatië uitriepen. Die zou bekend worden onder de naam Republiek van Servisch Krajina (bewapend en opgericht door Servië). De oorlog begon nadat Kroatië de onafhankelijkheid had uitgeroepen en bleef hoofdzakelijk beperkt tot gebieden met een etnisch gemengde bevolking en grondgebieden die de Serviërs beschouwden als hun eigendom. In de loop van 1995 versloegen de Kroatische strijdkrachten het Servische leger en kregen ze opnieuw de controle over delen van het grondgebied. Tijdens Operation Storm veroverden ze de Republiek van Servisch Krajina, met de stilzwijgende hulp van de VS en de steun van het leger van BiH. Dit betekende het einde van de oorlog, waarna ongeveer 200 000 Serviërs vertrokken. Het overgebleven grondgebied dat werd gecontroleerd door Serviërs (in

Vredesverdrag van Dayton

Oost-Slavonië en Baranja), werd tussen 1996 en 1998 vreedzaam opnieuw opgenomen in Kroatië. Er werden talloze etnische oorlogsmisdaden gepleegd tegen de Kroaten (bv. de vernietiging van Vukovar, de bombardementen op Dubrovnik) en tegen de Serviërs (bv. tijdens Operation Flash en Operation Storm door de Kroaten).

De Bosnische burgeroorlog (1992-1995)

Van alle republieken in het vroegere Joegoslavië had Bosnië-Herzegovina de meest etnisch gemengde bevolking (43 % moslims/Bosniërs, 31 % Serviërs en 17 % Kroaten). Nadat Slovenië en Kroatië hun onafhankelijkheid hadden uitgeroepen, wilde BiH hetzelfde doen. De etnische bevolkingsgroepen waren verdeeld: de Serviërs wilden de banden behouden met wat er overbleef van Joegoslavië (of ze wilden een

deel worden van een uitgebreid Servië). De Kroaten wilden dan weer toetreden tot een uitgebreid Kroatië en hun eigen staat oprichten binnen BiH, terwijl de Bosniërs een onafhankelijke staat wilden waar zij de dominante bevolkingsgroep zouden zijn.

In maart 1992 riepen de Bosniërs en de Kroaten het onafhankelijke BiH uit, zonder toestemming van de Serviërs maar met de sterke steun van de VS. Daarna riepen de Bosnische Serviërs de Republika Srpska (de Servische Republiek) uit, gesteund en bewapend door Servië, terwijl de Bosnische Kroaten de Kroatische Republiek Herceg-Bosna vormden, bewapend en bevoorrad door Kroatië. Aanvankelijk vochten de Bosniërs en de Kroaten samen tegen hun gemeenschappelijke vijand, de Serviërs. Maar later splitsten ze op en van dan af streed iedereen tegen elkaar.

De oorlog in BiH werd de meest gewelddadige in Europa sinds

WOII. De meest dramatische van de talloze wreedheden en oorlogsmisdaden waren het beleg van Sarajevo en de uitroeiing van meer dan 8000 Bosniërs in Srebrenica, door de Serviërs. Het Vredesverdrag van Dayton (1995), dat werd getekend door de presidenten van BiH, Kroatië en Servië, beëindigde de oorlog: in Bosnië-Herzegovina werd een federale staat opgericht die onder het toezicht stond van de internationale gemeenschap. De staat bestond uit twee autonome entiteiten: de Federatie van Bosnië-Herzegovina (51 % van het grondgebied) en de Republika Srpska (Servische Republiek) met 49 % van het grondgebied. Sarajevo bleef de gezamenlijke hoofdstad van beide. Hij kreeg een centraal bestuur en een collectief Bosnisch-Servisch-Kroatisch presidentschap.

In beide oorlogen, in Kroatië en BiH, maakten alle drie de strijdende partijen zich schuldig aan brutale etnische zuiveringen en begingen ze talrijke oorlogsmisdaden. Daarom installeerde de VN Veiligheidsraad al in 1993 het Joegoslaviëtribunaal (Engels: International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia of ICTY), dat tot 2017 actief was. Voor het tribunaal stonden politieke en militaire leiders van het vroegere Joegoslavië terecht voor hun oorlogsmisdaden, uitroeiing en andere misdaden.

Landen van het
voormalige Joegoslavië.

De oorlog in Kosovo (1998-1999)

Vanaf 1998 namen de gewapende conflicten tussen het separatistische Bevrijdingsleger van Kosovo (KLA) en de Servische strijdkrachten toe. De spanningen leidden in de lente van 1999 tot onderhandelingen in Rambouillet, tussen de Federale Republiek Joegoslavië (FRJ) en de Kosovaarse Albanesez. De Servische zijde weigerde de militaire aanwezigheid van de NAVO op zijn grondgebied en het idee van onafhankelijkheid voor de Albanesez te aanvaarden. De militaire interventie van de NAVO in de FRJ kwam er zonder de toestemming van de VN Veiligheidsraad. Tijdens de luchtaanvallen verjoegen Servische strijdkrachten honderdduizenden Albanesez uit Kosovo. Na bijna drie maanden van dagelijkse bombardementen, aanzienlijke menselijke verliezen en enorme verwoestingen aan beide zijden werd de overeenkomst in Kumanovo getekend. Het Joegoslavische leger trok zich terug uit Kosovo, en met het leger vluchtten meer dan 200 000 Servische en andere niet-Albanese burgers naar Servië. Sindsdien bevestigden de NAVO (KFOR) posten in Kosovo. De VN Veiligheidsraad nam Resolutie 1244 aan, die bepaalde dat de FRJ zijn territoriale integriteit en soevereiniteit over Kosovo zou be-

© Alle rechten voorbehouden

houden. Kosovo kreeg daarbij een 'brede autonomie' binnen de FRJ en de status van internationaal protectoraat. In 2008 riep Kosovo eenzijdig zijn onafhankelijkheid van Servië uit. Tijdens de oorlogen op het grondgebied van het vroegere Joegoslavië (1991-1999) kwamen ongeveer 140 000 mensen om het leven en werden er ongeveer 4 miljoen ontheemd (16 % van de totale bevolking van de SFRJ). Alle zijden in de conflicten maakten zich schuldig aan buitensporige etnische en culturele zuiveringen door de vernietiging van cultureel erfgoed en het creëren van etnisch zuivere grondgebieden. Er werden talrijke concentratiekampen voor gevangenen ingericht. De territoriale verlangens van de Serviërs, Kroaten en Albanesez waren gericht op een 'Groter Servië', 'Groter Kroatië' of 'Groter Albanië'.

Het derde Joegoslavië (1992-2006)

Na de ontbinding van de SFR Joegoslavië in 1992 bleven de laatste lidstaten, Servië en Montenegro, samen in een staat: de Federale Republiek Joegoslavië (FRJ). De FRJ kreeg een tijdelijk internationale economische sancties opgelegd door de VN wegens de betrokkenheid van de staat in de oorlogen. Die sancties veroorzaakten een verwoestende economische en sociale crisis in de FRJ, waar de oorlog gefinancierd was geweest door hyperinflatie. In 2003 werd de FRJ omgevormd tot de Staatsunie van Servië en Montenegro. Deze unie hield op te bestaan toen Servië en Montenegro in 2006 onafhankelijke staten werden. ■

Milan Kovačević
Historicus
Universiteit van Belgrado
Vertaald uit het Engels door
Elan Languages

Het hedendaagse Polen.

Haar gestolen grens en haar nieuw verworven grenzen

— De vorige twee klasreflecties (nr. 27 en 28) behandelen de turbulente geschiedenis van Polen. In deze rubriek wordt dat verhaal afgesloten door een blik te werpen op het ontstaan van het hedendaagse Polen na de Tweede Wereldoorlog. De rubriek 'klasreflectie,' die met het jaarthema samen met de rubriek 'vraagstuk' kan behandeld worden, zal de (historisch)-aardrijkskundige achtergrond aanwenden om morele vragen te bekomen. Niettegenstaande wordt een theoretische achtergrond vereist om het onderwerp te doorgronden. Dit wordt hier ruim weergegeven aan de hand van verhelderende kaarten en in de vorm van een puntensysteem.

De bevrijding van het Generaal-gouvernement

- juli 1944: het Sovjetleger verovert het oosten van het Generaal-gouvernement.
- eind augustus 1944: de eerste communistische Poolse regering wordt opgezet in Lublin

© Alle rechten voorbehouden

Het verschil in de grenzen tussen de Tweede Republiek Polen en de huidige grenzen. Deze werden duidelijk meer westwaarts getrokken. ↑

De Volksrepubliek Polen

- Vanaf 1944 (de facto), officieel vanaf 1952: Volksrepubliek Polen. Het communistische regime treedt repressief op tegen het Poolse patriotisme. Meerdere opstanden van Poolse arbeiders.
- 1955: het Warschaupact (communistisch militair bondgenootschap). Het Poolse leger staat onder bevel van de USSR.
- Jaren 1970: zwakke communistische regeringen volgen elkaar op. Vele Polen gaan in (illegale) oppositie waarbij de Rooms-katholieke Kerk een belangrijke rol speelt.
- Eind jaren 1970, maar pas officieel in 1980: oprichting van de vakbonds beweging Solidarność door Lech Wałęsa.
- 1978: de Poolse kardinaal Karol Wojtyła wordt Paus Johannes-Paulus II. Hij bestrijdt het communisme en steunt Solidarność.

De grenzen van het door de nazi's en sovjet's bezette Polen heeft na het einde van de Tweede Wereldoorlog meerdere verschuivingen gekend. ↓

© Adam Cairr

De grenzen van het nieuwe Polen hebben niets te maken met de Tweede Poolse Republiek. De westelijke delen worden gewonnen op het verslagen Derde Rijk, maar de oostelijke gebieden worden ingenomen door de USSR.

Dit heeft tot gevolg dat de grenzen om en bij de 250 km meer westwaarts werden getrokken na de Tweede Wereldoorlog en dit door het communistische regime opgelegd. Grote en gedwongen volksverhuizingen vonden plaats, met alle geweldadigheden van dien.

In 1990 volgt Lech Wałęsa de laatste president in ballingschap, Ryszard Kaczorowski, op als vrij verkozen president van de (Derde) Republiek Polen. ↑

Sinds 2004 is Polen lid van de Europese Unie. Het land moderniseert zich in een sneltempo. ↓

Ethische vragen:

- Wat zou men kunnen verstaan onder 'de Poolse geschiedenis' en 'de/een geschiedenis in Polen'?
- In hoeverre moet een 'volk' zijn geschiedenis kennen?
- Wat vind je van de stelling: "De geschiedenis wordt door de overwinnaars geschreven?"

- 1980: grote staking te Gdańsk, dat zwaar de kop wordt ingedrukt. Echter wordt de eerste onafhankelijke vakbond (in een communistisch land) gelegaliseerd. Vele mensen hangen deze aan.
- 1981: generaal Jaruzelski grijpt de macht. Hij herstelt de (communistische) Poolse Verenigde Arbeiderspartij. Solidarność wordt verboden! Solidarność-voorman, Lech Wałęsa, wint de Nobelprijs voor de Vrede (1983).
- 1985: Michail Gorbatsjov (USSR) voert de Glasnost (transparantie, politieke eenheid & vrijheid) en de Perestrojka (vrije markteconomie) door. Generaal Jaruzelski wordt de Voorzitter van de Staatsraad (eig. staatshoofd).
- 1988: Jaruzelski start met gesprekken, ook met Solidarność.

- juni 1989: Eerste "vrije" verkiezingen. Solidarność is de grote overwinnaar, toch "behoudt" de communistische partij de meerderheid.
- 31 december 1989: De Poolse president (in ballingschap) heft het communisme op ten voordele van een parlementaire democratie.

(Derde) Republiek Polen

- 1 januari 1990: Polen verwerpt de staatsocialistische economie en treedt uit het Warschaupact. Later heft de Poolse communistische partij zichzelf op.
- mei 1990: eerste volledige vrije verkiezingen in Polen. Lech Wałęsa wordt de eerste Poolse president van de (Derde) Republiek Polen.
- 1997: er komt een nieuwe

- Poolse grondwet waarbij gekozen wordt voor identiteit in plaats van etniciteit.
- 1999: Polen wordt lid van de NAVO.
 - 2004: Polen treedt de Europese Unie bij.
 - 2005: de nationaal-conservatieve partij (Recht en Rechtvaardigheid) komt aan de macht. Lech Kaczyński wordt president. Zijn tweelingbroer Jarostaw wordt het jaar erop eerste minister.
 - 2010: wanneer de president en hoge machthebbers naar Katyń vliegen voor de commemoratie stort het vliegtuig neer nabij Smolensk. ■

Johan Puttemans
Pedagogisch coördinator
Vzw Auschwitz in Gedachtenis

Naam en voornaam

Klas / Les

De pedagogische fiche van dit nummer kan, bij uitbreiding, behandeld worden met de rubrieken 'Vraagstuk' en 'Klasreflectie'.

Doelgroep: 3^e graad

Vakken: geschiedenis/aardrijkskunde, PAV, MaVo

Voorziene lesuren: minimum 2 lesuren.

Overeenkomstig het artikel over de Balkan, is het bestuderen van de geschiedenis van Duitsland (of beter: de Duitse geschiedenis) heel interessant en verhelderend in geografisch-historisch perspectief.

Duid op de tijdslijn hieronder de belangrijkste gebeurtenissen aan.

Zoek volgende personen op: Willy Brandt, Helmut Kohl, Erich Honecker en Angela Merkel.

Zoek landkaarten op van de Bondsrepubliek Duitsland en de Duitse Democratische Republiek. Vergelijk deze met de huidige kaart van Duitsland.

Opmerkingen leerkracht

SPOREN VAN HERINNERING

is een driemaandelijks uitgave van
vzw Auschwitz in Gedachtenis

www.auschwitz.be